

Микола КОРДОН,
доцент кафедри історії України
Житомирського державного
університету імені Івана Франка,
кандидат історичних наук

СВІЧКА ПАМ'ЯТІ ДО 85-ИХ РОКОВИН ГОЛОДОМОРУ

Україна вшановує пам'ять жертв Голодомору 1932 – 1933 років. У 1993 році Президент України Леонід Кравчук видав Указ про державне відзначення 60-річчя Голодомору. Тоді вперше в офіційному документі було вжито поняття «Голодомор». У 1998 році Леонід Кучма встановив офіційний День пам'яті жертв Голодомору – в четверту суботу листопада. 2006 року Верховна Рада прийняла Закон «Про Голодомор 1932 – 1933 років в Україні», який кваліфікував його як геноцид українського народу.

Нині тема Голодомору демонструє найбільший консенсус серед українців щодо оцінок минулого. Згідно з результатами соціологічних опитувань, 77% громадян України визнають його геноцидом – наслідком зумисних дій сталінського режиму, спрямованих на масове знищення українських селян.

Голодомор в Україні тривав два роки поспіль. Гинули родинами, вулицями, хуторами. В селах затухало життя. Восени 1933 року було вирішено переселити в Україну 26 тисяч господарств колгоспників із Росії та Білорусії. Їм виділили 20 тисяч хат, які стояли пустками після голодної смерті українських селян.

Привертає увагу те, що вістря репресій у роки Голодомору мало антиукраїнське спрямування. У рішеннях партійних органів та Державного політичного управління (ДПУ) УСРР вся «антирадянська», «контрреволюційна», «шкідницька», «повстанська» та інша ворожа діяльність асоціювалась із «петлюрівщиною», «українським націоналізмом». Директива

Політбюро ЦК КП(б) України зобов'язувала органи ДПУ особливу увагу звернути на райони, в минулому найбільш уражені «петлюрівщиною».

Упокорення українського села йшло одночасно зі згортанням українізації. Режим розглядав українську культурну еліту й економічно незалежне та національно свідоме селянство як серйозну загрозу свого існування. Дослідження українських демографів та істориків засвідчують, що найстрашнішим Голодомор був у тих регіонах, де Українська революція 1917 – 1921 років і національний повстанський рух мали найбільшу підтримку. Це – Поділля, Київщина, Черкащина, Полтавщина, Слобожанщина.

Терор голодом і терор проти інтелігенції призвели до практично цілковитого знищення українського національно-визвольного руху. Влада прагнула знищити будь-які намагання українців до виборювання власної незалежної держави, змінити етнічну карту України. У 1934 році столицю радянської України було перенесено з «пролетарського» Харкова в національний центр українського народу – Київ, який як столиця України вже не становив небезпеки для Кремля.

Нині важливим питанням вважається визнання світовою спільнотою – іноземними державами та міжнародними організаціями – Голодомору геноцидом українського народу. Над цим працює українська дипломатія. Історія і правда мають об'єднувати людей. Низка країн підтримали Україну в цьому питанні, визнали трагедію українського народу. Зокрема, сенат Австралії ухвалив резолюцію, в якій зазначалося, що Голодомор 1932 – 1933 років в Україні був одним із геноцидів в історії людства. Сейм Литви в резолюції стверджував, що «сталінський тоталітарний режим здійснив свідомий і ретельно спланований геноцид проти українського народу». Спільну резолюцію, яка визнає Голодомор 1932 – 1933 років в Україні геноцидом українського народу, ухвалили сенат і асамблея штату Нью-Йорк. Це визнали також такі штати США, як Вашингтон, Вісконсин, Іллінойс, Массачусетс, Мічиган, Нью-Джерсі, Орегон та Пенсильванія. Процес ухвалення таких рішень американськими штатами триває.

У Російській Федерації злочини 1932 – 1933 років виправдовують. Мовляв, конфіскація зерна в українських селах забезпечила коштами індустріалізацію та швидкі темпи розвитку економіки. Виходить, що у селян України примусово забирали життя, щоб забезпечити великодержавну велич Росії, яка сама себе записала в правонаступниці Радянського Союзу. Росія зробила недоступними документи про один із наймасштабніших злочинів радянського режиму – Голодомор. Нині архіви колишнього КДБ офіційно засекречено до 2044 року.

За 85 днів до Дня пам'яті жертв Голодомору – 24 листопада 2018 року – закордонні дипломатичні установи України спільно із закордонними організаціями українців почали проводити міжнародну акцію до 85-их роковин Голодомору «Запалимо свічку пам'яті!». Такі акції відбулися в Мозамбіку, Азербайджані, Королівстві Бельгії. Їхня мета – об'єднати українців усього світу і громадян інших країн для вшанування пам'яті жертв одного із найбільших тоталітарних злочинів в історії ХХ століття.

У канадському місті Торонто з'явився меморіал жертвам Голодомору. До офіційної церемонії відкриття меморіалу долучилися кілька сотень людей. Серед них були мер Торонто Джон Торі, міністр закордонних справ Канади Христя Фріланд та перший віце-прем'єр-міністр України Степан Кубів. Під час церемонії відкриття меморіалу Христя Фріланд сказала: «Українська громада Канади протягом багатьох років, коли пам'ять про Голодомор приховували, берегла її і змогла повернути до України. Це дуже важливий внесок, і я особливо вдячна старшим членам нашої громади, які підтримували цю пам'ять».

Великий голод 1932 – 1933 років не обминув жодної української родини. Відходять у вічність останні свідки страшної трагедії, але залишається пам'ять. Пам'ять про невинно убієнних.